

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

вул. Жилианська, 14, Київ-33, 01033

Суб'єкт права на конституційне подання:

51 народних депутатів України

**Уповноважений представник суб'єкта
права на конституційне подання:**

адвокат Герасимов Ростислав Олегович

Конституційне подання

щодо відповідності Конституції України (конституційності) другого речення частини четвертої статті 54, частини дев'ятої статті 56 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР) від 29.07.2016 № 31, стор. 7, стаття 545)

Відповідно до статей 147, 150 Конституції України (від 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст.

141), статей 51-52 Закону України «Про Конституційний Суд України» (від 13 липня 2017 року, № 2136-VIII, Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст.376), звертаємось до Конституційного Суду України з цим конституційним поданням та просимо розглянути питання про відповідність статтям 8, 22, 24, 38, 64, 127 Конституції України другого речення частини четвертої статті 54 та про відповідність статтям 1, 8, 9, 21-24 і 92 Основного Закону України частини дев'ятої статті 56 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР) від 29.07.2016 № 31, стор. 7, ст. 545) (далі також – Закон № 1402 -VIII).

2 червня 2016 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про судоустрій і статус суддів» № 1402-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР) від 29.07.2016 № 31, стор. 7, стаття 545).

У реченні другому частини четвертої статті 54 Закону № 1402-VIII зазначається, що «перебуваючи на посаді, суддя не може бути кандидатом на виборні посади в органах державної влади (крім судової) та органах місцевого самоврядування, а також брати участь у передвиборчій агітації».

Вважаємо, що вищенаведене положення не відповідає Конституції України з огляду на наступне.

Відповідно до частин другої та третьої статті 8 Основного Закону України, Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Норми Конституції України є нормами прямої дії.

Частина друга статті 127 Конституції України містить вимоги щодо несумісності посади судді, а саме, що суддя не може належати до політичних партій, профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької чи творчої.

Таким чином, Основний Закон України чітко визначає вимогу щодо несумісності діяльності судді через вже наявність у нього саме представницького мандату.

Термін "представницький мандат" обов'язково пов'язаний з доконаним фактом (подією, що вже здійснилася) обрання особи на посаду, зокрема, народним депутатом України чи депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатом сільської, селищної, міської, районної у місті, районної, обласної ради з наданням їй відповідних повноважень, в тому числі виступати від імені виборців. Згідно з Конституцією України представницький мандат мають народні депутати України (частина друга статті 78), Президент України (частина четверта статті 103), депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, а також депутати сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, що прямо зумовлено представницьким характером цих органів (статті 136, 140, 141) (рішення Конституційного Суду України від 6 липня 1999 року справа № 1-25/99 № 7-рп/99).

В даному випадку, з сукупності зазначених конституційних норм чітко вбачається, що наслідком застосування припису частини другої статті 127 Конституції України як норми прямої дії є обов'язок особи, що займає посаду судді залишити таку посаду у разі обрання на виборчу посаду в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

У питанні обмеження здійснення *пасивного виборчого права* (права бути обраним) позиція Конституційного Суду України допускає законодавчі обмеження, які водночас мають підпорядковуватися чітким критеріям. Так, відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 19 жовтня 2009 р. № 26-рп/2009 (справа про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виборів Президента України) Конституційний Суд України наголошує, що "встановлення обмежень прав і свобод людини і громадянина є допустимим

виключно за умови, що таке обмеження є домірним (пропорційним) та суспільно необхідним» (абз. 6 підп. 3.3 п. 3 мотивувальної частини), що відповідає європейській практиці формулювання обмежень реалізації прав і свобод людини і громадянина.

Чинне виборче законодавство України передбачає три види обмежень виборчих прав громадян: 1) виборчі цензи (у т. ч. осілості, законослухняності та лінгвістичний) - спеціальні умови, яким мають відповідати особи, аби за ними були визнані активне чи пасивне виборче право; 2) анулюючі обмеження (у т. ч. вимоги щодо несумісності та невиборності) - виключення з пасивного виборчого права, розраховані на приватні ситуації, пов'язані з особливим статусом особи; 3) лімітні обмеження (у т. ч. обмеження щодо можливості бути певним суб'єктом виборчого процесу, щодо проведення окремих заходів та участі в них, а також додаткові кваліфікації) - не торкаються кола учасників виборчого процесу, але регулюють обсяг їхніх дій.

Європейські норми про підстави і межі обмеження в реалізації прав людини містяться у п. 2 ст. 8, статтях 9, 10, 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також у пп. 3 і 4 ст. 2 Протоколу № 4 до цієї Конвенції. Обґрунтуванням для запровадження обмежень служать подібні вимоги Конвенції, що містяться у перелічених статтях: обмеження має бути «передбачене законом і необхідне в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки та громадського порядку, економічного добробуту країни, з метою попередження безпорядків чи злочинів, для охорони здоров'я чи моральності або захисту прав і свобод інших осіб» (ст. 8 Конвенції).

Європейський суд з прав людини для перевірки обґрунтованості накладення державами - членами Ради Європи обмежень на здійснення передбачених Конвенцією 1950 р. та протоколом до неї застосовує «трискладовий тест», зокрема: 1) бути необхідними в демократичному суспільстві; 2) передбачатися законом; 3) відповідати цілям, заради досягнення яких вони запроваджені

(принцип пропорційності). Як зазначається у Рішенні Суду від 12 червня 2007 р. (справа про утворення політичних партій), «Європейський суд з прав людини неодноразово наголошував, що обмеження прав і свобод людини і громадянина визнаються допустимими, якщо вони здійснені згідно з чинним законодавством і відповідають правилу «збереження основного змісту прав і свобод» (Рішення від 20 травня 1999 р. у справі «Реквенї проти Угорщини», Рішення Великої палати від 13 лютого 2003 р. у справі «Партія добробуту та інші проти Туреччини»).

Звертаємо увагу, що Конституцією України прямо та вичерпно визначаються, зокрема, вимоги до кандидатів на такі виборні посади, як посада народного депутата України та Президента України, як встановлюються і категорії осіб, які не можуть претендувати на зайняття таких посад (статті 76 та 103 Конституції України). Закони України «Про вибори народних депутатів України» від 17.11.2011 №4061-VI, «Про вибори Президента України» від 05.03.1999 року №474-XIV, «Про місцеві вибори» від 14.07.2015 року №595-VIII також відображають відповідні положення. При цьому, жодне з вказаних правових положень не встановлює заборону суддям обиратися на вказані посади.

Нинішня редакція частини другої статті 127 Конституції України не змінювалась з моменту прийняття Основного Закону. Разом з тим, ані в Законі України «Про статус суддів» від 15 грудня 1992 року № 2862-XII, ані в Законі України «Про судоустрій та статус суддів» від 7 липня 2010 року № 2453-VI жодних обмежень щодо права судді бути обраним до органів державної влади не існувало. Дане обмеження з'явилося лише з прийняттям Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 року № 192-VIII (частина 3 статі 54 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» в редакції, яка діяла з 29 березня 2015 року) та в подальшому було фактично продубльовано законодавцем у реченні другому частини четвертої статті 54 Закону № 1402-VIII. Таким чином, вказане положення статті 54 Закону № 1402-VIII не відповідає

вимогам частини третьої статті 22 Конституції України, оскільки скасовує право суддів бути обраними на виборну посаду.

Звертаємо увагу Конституційного Суду України, що спеціальним законом, який визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень є Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII.

Відповідно до підпункту г) пункту 1 частини третьої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» судді віднесені до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та є суб'єктами, на яких поширюється дія цього Закону.

Згідно статті 25 «Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності» Закону України «Про запобігання корупції», особам, зазначеним у пункті 1 частини першої статті 3 цього Закону, забороняється:

1) займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України;

2) входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України.

Закон України «Про запобігання корупції» не містить заборон бути кандидатами на виборні посади для будь-яких осіб, уповноважених на виконання функцій держави і місцевого самоврядування.

Окрім цього, відповідно до абзацу другого частини четвертої статті 10 «Політична неупередженість» Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII, державному службовцю за його заявою надається відпустка без збереження заробітної плати на час участі у виборчому процесі. Зазначена відпустка надається за рішенням керівника державної служби з дня його повідомлення про участь у виборчому процесі і до дня його завершення відповідно до виборчого законодавства.

Вищенаведені положення чинного законодавства додатково свідчать про дискримінаційність положень другого речення частини четвертої статті 54 Закону № 1402 –VIII.

Стаття 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року № 3477-IV зобов'язує Суду застосовувати практику Європейського Суду з прав людини як джерело права.

Так, у рішення ЄСПЛ по справі «Подкользіна проти Латвії» (Podkolzina v. Latvia) (46726/99), п. 35) Європейський суд з прав людини зазначив, що право висувати свою кандидатуру на виборах, яке гарантує стаття 3 Першого протоколу і яке є невід'ємним складником поняття справжнього демократичного режиму, було б ілюзорним, якби особу в будь-який момент можна було свавільно позбавити цього права.

Стаття 25 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року вказує, що кожний громадянин повинен мати без будь-якої дискримінації, згаданої в статті 2, і без необґрунтованих обмежень право і можливість:..... b) голосувати і бути обраним на справжніх періодичних виборах,

які проводяться на основі загального і рівного виборчого права при таємному голосуванні забезпечують свободу волевиявлення виборців.

З урахуванням чого, звертаємо увагу Суду, що положення другого речення частини четвертої статті 54 Закону № 1402 –VIII, окрім іншого, призводить до порушення прав суддів на вільні вибори, закріплене статтею 3 Першого протоколу до Конвенцій про захист прав людини та основоположних свобод та ст.25 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.

Згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 р. № 5-рп/2005 (справа про постійне користування земельними ділянками), скасування конституційних прав і свобод - це їх офіційна (юридична або фактична) ліквідація, а звуження змісту та обсягу прав і свобод є їх обмеженням. Звуження змісту прав і свобод означає зменшення ознак, змістовних характеристик можливостей людини, які відображаються відповідними правами та свободами, тобто якісних характеристик права. Сутність змісту основного права в жодному разі не може бути порушена (абз. 4 підп. 5.2 п. 5 мотивувальної частини). «Звуження обсягу прав і свобод - це зменшення кола суб'єктів, розміру території, часу, розміру або кількості благ чи будь-яких інших кількісно вимірюваних показників використання прав і свобод, тобто їх кількісної характеристики» (абз. 6 п. 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2005 р. № 8-рп/2005, справа про розмір пенсій і щомісячного грошового утримання).

У Конституції України використано комбінований спосіб закріплення обмежень у реалізації основних прав і свобод громадян. З одного боку, згідно частини першої ст. 64 конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України, з іншого, є статті, які, містять застереження щодо закону абстрактного (ч. 4 ст. 44, ч. 3 ст. 47), так і конкретного (частини 2-5 ст. 29, частини 2-4 ст. 37, ч. 2 ст. 39, частини 5-6 ст. 41) характеру. Таким чином, ст. 64 допускає обмеження в

реалізації прав і свобод людини і громадянина, однак такі обмеження мають бути передбачені самою Конституцією України.

Виборчі права становлять основу політичних прав і свобод та правового статусу громадянина в цілому, адже саме через вільні періодичні вибори реалізується ідея демократії, принцип народовладдя і легітимація органів державної влади і місцевого самоврядування (ст. 5, розд. III Конституції України). З огляду на таку особливу важливість виборчих прав для засад конституційного ладу взагалі будь-яка можливість їх обмеження має бути обумовлена виключно на конституційному рівні і мати переконливу і прозору підставу, зокрема, у ст. 64 Конституції України.

Натомість положення частини 4 статті 54 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» являє собою довільне та розширене тлумачення вимог частини другої статті 127 Конституції України, якими суддів фактично позбавлено **пасивного виборчого права, що не відповідає статтям 8, 24, 38, 64 Конституції України.** Адже у разі встановлення несумісності посади з представницьким мандатом особа не позбавляється права балотуватися на виборах, а лише зобов'язана залишити посаду у разі обрання. Крім того, вимоги до кандидатів на такі виборні посади, як посада народного депутата України та Президента України, вичерпно визначені у Конституції України.

Таким чином, між Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Конституцією України і виборчими законами України, які не містять заборони суддям балотуватися в депутати, з однієї сторони та положеннями другого речення частини четвертої статті 54 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», яка забороняє судді, який перебуває на посаді бути кандидатом на виборні посади в органах державної влади (крім судової) та органах місцевого самоврядування, а також брати участь у передвиборчій агітації з другої існує колізія, яка повинна бути ліквідована на користь основоположного права судді, як людини. Так, ст. 103 Конституції України, проголошуючи виборчі

права громадян України, зокрема можливість балотуватися на пост Президента України, передбачає лише такі цензи для кандидатів: а) наявність громадянства України; б) досягнення 35-річного віку; в) наявність активного виборчого права, яке, у свою чергу, може бути обмежене лише у разі недієздатності (ч. 2 ст. 70 Конституції); г) проживання на території України протягом десяти останніх перед днем виборів років та д) володіння державною мовою. При цьому, інших обмежень пасивного виборчого права для кандидатів у Президенти, окрім зазначених вище, ч. 2 ст. 103 Конституції не містить і не має посилань на закон, який міг би встановлювати інші, не перелічені в ч. 2 ст. 103 обмеження пасивного виборчого права з виборів Президента. Закони України «Про вибори народних депутатів України» від 17.11.2011 №4061-VI, «Про вибори Президента України» від 05.03.1999 року №474-XIV, «Про місцеві вибори» від 14.07.2015 року №595-VIII також відображають відповідні положення. При цьому, жодне з вказаних правових положень не встановлює заборону суддям обиратися на вказані посади.

Аналізуючи друге речення частини четвертої статті 54 Закону № 1402 –VIII на предмет його відповідності принципу правової визначеності як елементу конституційного принципу верховенства права, суб'єкт права на конституційне подання також виходить з того, що в жодному нормативно-правовому акті не визначено вичерпний перелік «виборних посад».

Так, Вища рада правосуддя також є органом державної влади (стаття 1 Закону України «Про Вищу раду правосуддя»). В той же час право судді бути обраним до Вищої ради правосуддя прямо передбачено статтею 131 Конституції України, а тому обмежуючи право судді бути обраним до всіх органів державної влади, положення другого речення частини четвертої статті 54 Закону № 1402 – VIII фактично обмежує суддю бути обраним і до Вищої ради правосуддя, що суперечить вимогам статті 38 Конституції України та не відповідає вимозі правової визначеності.

Враховуючи викладене, речення частини четвертої статті 54 Закону № 1402–VIII суперечить частині першій статті 8 Конституції України через його невідповідність принципу правової визначеності.

Частиною дев'ятою статті 56 Закону № 1402-VIII передбачено, що «суддя до звільнення з посади або припинення його повноважень не може бути нагороджений державними нагородами, а також будь-якими іншими нагородами, відзнаками, грамотами. Суддя може бути нагороджений державними нагородами лише за проявлену ним особисту мужність і героїзм в умовах, пов'язаних із ризиком для життя».

Щодо неконституційності частини дев'ятої статті 56 Закону № 1402-VIII слід зазначити наступне.

Відповідно до частини першої статті 1 Закону України №1549-III від 16.03.2000 “Про державні нагороди”, державні нагороди України є *вищою формою відзначення* громадян за *видатні* заслуги у розвитку економіки, науки, культури, соціальної сфери, захисті Вітчизни, охороні конституційних прав і свобод людини, державному будівництві та громадській діяльності, за інші заслуги перед Україною. Згідно зі статтями 6 (частини друга, третя), 7-11 вказаного Закону №1549-III, певні державні нагороди присуджуються за здійснення визначного геройського вчинку або визначного трудового досягнення, за видатні та особливі заслуги громадянина в утвердженні суверенітету та незалежності України, консолідації українського суспільства, розвитку демократії, соціально-економічних та політичних реформ, відстоювання конституційних прав і свобод людини і громадянина, за видатні заслуги перед Україною в галузі державного будівництва, зміцнення міжнародного авторитету України, розвитку економіки, науки, освіти, культури, мистецтва, охорони

здоров'я, за визначні благодійницьку, гуманістичну та громадську діяльність, за видатні заслуги громадян в економічній, науковій, соціально-культурній, військовій, державній, громадській та інших сферах суспільної діяльності, за особливі заслуги у захисті державного суверенітету, територіальної цілісності, у зміцненні обороноздатності та безпеки України; за особливі заслуги у захисті державного суверенітету, територіальної цілісності, у зміцненні обороноздатності та безпеки України; за громадянську мужність, патріотизм, відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, активну благодійну, гуманістичну, громадську діяльність в Україні, самовіддане служіння Українському народу, виявлені під час Революції гідності (листопад 2013 року - лютий 2014 року), інших подій, пов'язаних із захистом незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України; за особисті мужність і героїзм, виявлені при рятуванні людей, матеріальних цінностей під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, у боротьбі зі злочинністю, а також в інших випадках при виконанні військового, службового, громадянського обов'язку в умовах, пов'язаних з ризиком для життя; за визначні заслуги жінок в державній, виробничій, громадській, науковій, освітянській, культурній, благодійницькій та інших сферах суспільної діяльності, вихованні дітей у сім'ї; за мужність і відвагу, самовіддані дії, виявлені у захисті державних інтересів України; за виявлені у захисті державних інтересів особисті мужність і відвагу, зміцнення обороноздатності та безпеки України; громадян за врятування життя людини, активну благодійну, гуманістичну та іншу діяльність у справі охорони здоров'я громадян, запобігання нещасним випадкам з людьми; за визначні заслуги у забезпеченні обороноздатності України, недоторканності її державного кордону, підтримці високої бойової готовності військ, зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав і свобод громадян, за бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового та службового обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть; за

найвидатніші твори літератури і мистецтва, публіцистики і журналістики, які є вершинним духовним надбанням Українського народу, утверджують високі гуманістичні ідеали, збагачують історичну пам'ять народу, його національну свідомість і самобутність, спрямовані на державотворення і демократизацію українського суспільства; за видатні наукові дослідження, які сприяють дальшому розвитку гуманітарних, природничих і технічних наук, позитивно впливають на суспільний прогрес і утверджують високий авторитет вітчизняної науки у світі; за роботи, які становлять значний внесок у вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки; за створення підручників для середніх загальноосвітніх, професійних навчально-виховних, вищих навчальних закладів, що відповідають сучасним вимогам і сприяють ефективному опануванню знань, істотно впливають на поліпшення підготовки майбутніх спеціалістів; за видатний внесок у розвиток українського кіномистецтва; за видатні досягнення в галузі освіти за номінаціями: дошкільна і позашкільна освіта; загальна середня освіта; професійно-технічна освіта; вища освіта; наукові досягнення в галузі освіти, тощо.

З цього вбачається, що коли та чи інша особа, громадянин (громадянка) України включаючи суддю, здійснила подвиг, героїчний вчинок, вершинний внесок до правничої, освітньої, наукової, безпекової гуманістичної, культурної сфер України та Світу чи іншу видатну діяльність та/або її результат, що вимагало напруження її життєвих сил, витрачання обмеженого ресурсу людського Життя і Здоров'я, обмежених матеріальних ресурсів з науковою, освітньою, культурною, патріотичною, гуманістичною, релігійною чи іншою альтруїстичною метою що, у свою чергу, отримало неупереджену оцінку як видатна заслуга перед власною державою, Україною у вигляді присудження державної нагороди, - то це є

важливою складовою вільного розвитку особистості нагороджуваного (нагороджуваної) громадянина (громадянки) України, у тому числі судді.

Право людини на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей - в Україні є конституційним правом, що закріплене для кожної людини, без виключень, статтею 23 Конституції України гарантоване статтею 22 (частиною другою) Конституції України і не може бути скасоване.

Стосовно суддів, вказане конституційне право має особливий зміст і наповнення, адже є не просто правом - а правом, систематичної, наполегливої і самовідданої реалізації якого прямо вимагають професійні обов'язки судді. Так, відповідно до пп.2, 3, 8 ч.7 ст.56 Закону України № 1402-VIII від 02.06.2016 "Про судоустрій та статус суддів", *кожен* Суддя в Україні зобов'язаний бути добросовісним, дотримуватися правил суддівської етики, у тому числі виявляти та підтримувати високі стандарти поведінки у будь-якій діяльності з метою укріплення суспільної довіри до суду, забезпечення впевненості суспільства в чесності та непідкупності суддів; систематично розвивати професійні навички (уміння). Серед 20 статей Кодексу суддівської етики - "бути прикладом неухильного додержання вимог закону і принципу верховенства права, присяги судді", "дотримання високих стандартів поведінки з метою зміцнення довіри громадян у чесність, незалежність, неупередженість та справедливість суду", "докладати всіх зусиль до того, щоб на думку розсудливої, законослухняної та поінформованої людини його поведінка була бездоганною.", "не зважати на загрози", "вживати заходів для поглиблення своїх знань" /статті 1, 3, 6, 7 Кодексу суддівської етики/. В силу статті 59 Закону України України № 1402-VIII від 02.06.2016, в Україні проводиться моніторинг способу життя кожного і кожної судді. Моніторинг, мета якого - виявити не лише порушення, недоліки чи обставини які викликають підозри, а й чесноти, добросовісність і обставини, що викликають повагу, формують гідний імідж і авторитет судді, тощо. Усе згадане -

вимагає непересічних і результативних зусиль, а ті, у свою чергу - систематичного, наполегливого і самовідданого розвитку власної особистості кожним суддею. Рівна реалізація відповідного конституційного права передбаченого статтею 23 Основного Закону України, на засадах, як мінімум, рівної конкуренції у розвитку власної особистості з іншими членами суспільства, коли судді доступні і конкурентний тиск інших членів суспільства ('peer pressure'), і участь у тій самій системі оцінки виконання завдань ('performance assessment'), системі заохочень (включаючи нагороди) і стягнень що й інші члени суспільства - є професійною необхідністю для кожного судді, зумовленою його/її статусом.

Також, мусимо звернути увагу на інший важливий аспект. Суддя, будучи суддею і здійснюючи правосуддя щодо своїх співгромадян, все ж залишається людиною, яка щільно й інтенсивно взаємодіє із заздалегідь невизначеним колом людей, своїх співгромадян, причому від результатів цієї взаємодії залежить результат і якість правозастосування, верховенство права в масштабах держави. А результати цієї взаємодії зумовлюються багатьма чинниками, серед яких - сприйняття громадянами судді, рішень суду, повага до них і ступінь цієї поваги. Нагороди - особливо державні, відзнаки, грамоти тощо - і відсутність у людини таких нагород, відзнак, грамот — відіграють важливу роль у формуванні ставлення до людини у менталітеті українців, який формувався століттями - і зміниться, так само, лише через століття.

Вважаємо, що отримання суддею нагород у формі державних нагород, інших нагород, відзнак, грамот тощо за досягнення вищого рівня знань, високопрофесійне опанування певних навичок, служіння праву та його верховенству в Україні і у такий спосіб - українському суспільству:

- по-перше, стимулює і мотивує суддю продовжувати отримувати нові знання, опановувати нові навички, вчиняти у майбутньому такі самі або більш значні непересічні суспільно корисні вчинки та подвиги;

- по-друге, сприяє підвищенню у громадськості довіри і поваги до такого судді, а одночасно, опосередковано, і до суду, в якому той здійснює правосуддя, до рішень що виносяться судьями цього суду, до судової системи в цілому і до права, прав і свобод людини і громадянина, на сторожі яких стоїть суд в Україні.

І перше, і друге є дуже важливим для утвердження України як правової держави (реалізації статті 1 Конституції України) і дії принципу верховенства права в Україні (реалізації статті 8 Конституції України).

Законом України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII визначено вичерпний перелік осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, до яких віднесено:

- Президента України, Голову Верховної Ради України, його Першого заступника та заступника, Прем'єр-міністра України, Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, міністрів, інших керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, та їх заступників, Голову Служби безпеки України, Генерального прокурора, Голову Національного банку України, Голову та інших членів Рахункової палати, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Голову Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голову Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

- народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голови;

- державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування;

- військових посадових осіб Збройних Сил України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та інших утворених відповідно до законів військових формувань, крім військовослужбовців строкової військової служби, курсантів вищих військових навчальних закладів, курсантів

вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, курсантів факультетів, кафедр та відділень військової підготовки;

- суддів, суддів Конституційного Суду України, Голови, заступника Голови, членів, інспекторів Вищої ради правосуддя, посадових осіб секретаріату Вищої ради правосуддя, Голови, заступника Голови, членів, інспекторів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, посадових осіб секретаріату цієї Комісії, посадових осіб Державної судової адміністрації України, присяжних (під час виконання ними обов'язків у суді);

- осіб рядового і начальницького складу державної кримінально-виконавчої служби, податкової міліції, осіб начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України;

- посадових та службових осіб органів прокуратури, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, дипломатичної служби, державної лісової охорони, державної охорони природно-заповідного фонду, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної податкової політики та державної політики у сфері державної митної справи;

- членів Національного агентства з питань запобігання корупції;

- членів Центральної виборчої комісії;

- поліцейських;

- посадових та службових осіб інших державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим;

- членів державних колегіальних органів;

Проте жодному з вищеперелічених суб'єктів (окрім суддів) законодавчо не заборонено отримувати державні та будь-які інші нагороди.

Статтею 21 Конституції України передбачено, що усі люди є рівні у своїх правах.

Статтею 24 Конституції України (частини перша і друга) передбачено, що громадяни є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012 № 5207-VI (*Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 32, ст.412*) дискримінація - ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними (далі - певні ознаки), зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій цим Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними». За ст. 2 цього нормативно-правового акту «законодавство України ґрунтується на принципі недискримінації, що передбачає незалежно від певних ознак:

- 1) забезпечення рівності прав і свобод осіб та/або груп осіб;
- 2) забезпечення рівності перед законом осіб та/або груп осіб;
- 3) повагу до гідності кожної людини;
- 4) забезпечення рівних можливостей осіб та/або груп осіб».

Конституційний Суд України в абзаці четвертому підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012 зазначив, що рівність та недопустимість дискримінації особи є не тільки конституційним принципом національної правової системи України, а й фундаментальною цінністю світового співтовариства, на чому наголошено у міжнародних правових актах з питань захисту прав і свобод людини і громадянина, зокрема у Загальній

декларації прав людини 1948 року (статті 1, 2, 7) (Офіційний вісник України від 15.12.2008 — 2008 р., № 93, стор. 89, стаття 3103, код акта 45085/2008), Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (стаття 14) (від 4 листопада 1950 року, Офіційний вісник України від 16.04.1998 — 1998 р., № 13, / № 32 від 23.08.2006/, стор. 270) та Протоколі № 12 до (стаття 1) (від 14 листопада 2000 року, Офіційний вісник України від 23.08.2006 — 2006 р., № 32, стор. 460, стаття 2376, код акта 36909/2006), Міжнародному пакті про громадянські і політичні права (стаття 26) (від 16 грудня 1966 року Док. ООН A/RES/2200 A (XXI)).

Щодо міжнародних документів, слід зазначити, *по-перше*, що згідно зі статтею 8 Конституції (частина перша) в Україні визнається і діє принцип верховенства права. А, в силу статті 9 Конституції (частина перша), чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Зауважимо, що відповідно до пунктів 9 і 21 частини першої статті 92 Конституції України, засади зовнішніх зносин, так само як і порядок діяльності Верховної Ради України, визначаються виключно законом, і дану конституційну норму імplementовано Законом України №1906-IV від 29.06.2004 “Про міжнародні договори” (частина друга статті 19), яким передбачено, що “чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства”, причому “якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору”. То є загальновідомий факт, що Протокол № 12 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, який (стаття 1) забороняє дискримінацію за будь-якою ознакою і взагалі (абсолютна і безумовна заборона дискримінації) пройшов і процедуру надання Верховною Радою України згоди на

обов'язковість (у формі ратифікації Законом України №3435-IV від 09.02.2006) і набрав в Україні чинності в установленому порядку (починаючи з 13.03.2006). Відтоді, в Україні, у відповідності до ст.9 і пп.9, 21 ч.1 ст.92 Конституції, встановлено шляхом імплементації конституційних норм правовий режим абсолютної і безумовної заборони дискримінації. І той факт, що Верховною Радою України через десять років, 02.06.2016. було прийнято норму частині дев'ятої статті 56 Закону № 1402-VIII, якою встановлено дискримінацію суддів відносно решти представників влади в Україні на предмет нагородження державними нагородами та іншими нагородами, відзнаками, грамотами - суперечить, таким чином, положенням ч.1 ст.9 і пп.9, 21 ч.1 ст. 92 Конституції України.

Так само, загальновідомо і не потребує доведення, що принцип верховенства права вимагає від Держави додержання своїх зобов'язань за міжнародним правом. Це безсумнівно включає і зобов'язання, встановлені у Загальній декларації прав людини 1948 року (статті 1, 2, 7) (Офіційний вісник України від 15.12.2008 — 2008 р., № 93, стор. 89, стаття 3103, код акта 45085/2008), Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (стаття 14) (від 4 листопада 1950 року, Офіційний вісник України від 16.04.1998 — 1998 р., № 13, / № 32 від 23.08.2006/, стор. 270) та Протоколі № 12 до (стаття 1) (від 14 листопада 2000 року, Офіційний вісник України від 23.08.2006 — 2006 р., № 32, стор. 460, стаття 2376, код акта 36909/2006), Міжнародному пакті про громадянські і політичні права (стаття 26) (від 16 грудня 1966 року Док. ООН A/RES/2200 A (XXI)). Таким чином, проблемне положення частини дев'ятої статті 56 Закону № 1402-VIII суперечить іще й частині першій статті 8 Конституції України, відповідно до якої в Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Підсумовуючи вищенаведене, положення частини дев'ятої статті 56 Закону № 1402-VIII є дискримінаційним, і не відповідає статтям 1, 8, 9, 21-24 і 92 Основного Закону України.

Виходячи з викладеного вище, керуючись статтями 147, 150, 152 Конституції України, статтями статей 51-52 Закону України від 13 липня 2017 р. «Про Конституційний Суд України»,

ПРОСИМО:

1. Відкрити конституційне провадження у справі за конституційним поданням щодо відповідності Конституції України (конституційності) другого речення частини четвертої статті 54, частини дев'ятої статті 56 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР) від 29.07.2016 № 31, стор. 7, ст. 545).

2. Визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними) друге речення частини четвертої статті 54, частину дев'яту статті 56 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР) від 29.07.2016 № 31, стор. 7, ст. 545).

3. Залучити до участі у конституційному провадженні уповноваженого представника суб'єктів права на конституційне подання Герасимова Ростислава Олеговича.

ДОДАТКИ:

1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України 1996, № 30, ст. 141) (витяг);

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року (Офіційний вісник України, від 16.04.1998, № 13, / № 32 від 23.08.2006, стор. 270) (витяг);

3. Перший Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 20 березня 1952 року (*Офіційний вісник України від 23.08.2006 — 2006 р., № 32, стор. 453, стаття 2372, код акта 36905/2006*) (витяг);

4. Протокол №12 від 4 листопада 2000 року до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року (*Офіційний вісник України від 23.08.2006 — 2006 р., № 32, стор. 460, стаття 2376, код акта 36909/2006*) (витяг);

5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року (https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/995_043) (витяг);

6. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (*Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 35, ст. 376*) (витяг);

7. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» (*Відомості Верховної Ради (ВВР) від 29.07.2016, № 31, стор. 7, ст. 545*) (витяг);

8. Закон України «Про місцеві вибори» 14 липня 2015 року № 595-VIII (*Відомості Верховної Ради (ВВР) від 18.09.2015— 2015 р., / № 37-38 /, стор. 1786, стаття 366*) (витяг);

9. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII від 05.12.2014 (*Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 49, стор. 3186, ст. 2056*) (витяг);

10. Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII від 22.01.2016 (*Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 4, стор. 60, ст. 43*) (витяг);

11. Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 року № 192-VIII (*Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 18, № 19-20, ст.132*) (витяг);

12. Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII (*Відомості Верховної Ради України від 24.02.2017 - 2017 р., / 7-8 /, стор. 6, стаття 50*) (витяг);

13. Закон України «Про вибори народних депутатів України» від 17 листопада 2011 року № 4061-17 (*Відомості Верховної Ради України. – 2012. - № 10-11. - Ст.73*) (витяг);

14. Закон України «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 року № 474-XIV (*Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 14. - Ст. 81*) (витяг);

15. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року N 3477-IV (*Відомості Верховної Ради України від 28.07.2006 — 2006 р., № 30, стор. 1114, ст. 260*) (витяг);

16. Закон України «Про статус суддів» від 15 грудня 1992 року № 2862-XII (*Відомості Верховної Ради України від від 23.02.1993 — 1993 р., № 8, стаття 56*) (витяг);

17. Закон України «Про судоустрій та статус суддів» від 7 липня 2010 року № 2453-VI (*Відомості Верховної Ради України від 22.10.2010— 2010 р., № 41, / № 41-42; № 43; № 44-45 /, стор. 1468, стаття 529*) (витяг);

18. Закон України “Про державні нагороди” від 16 березня 2000 року №1549-III (*Відомості Верховної Ради України від 26.05.2000 — 2000 р., № 21, стаття 162*) (витяг);

19. Закон України “Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні” від 6 вересня 2012 року № 5207-VI (*Відомості Верховної Ради України від 09.08.2013 — 2013 р., № 32, стор. 1720, стаття 412*) (витяг);

20. Закон України “Про міжнародні договори в Україні” від 29 червня 2004 року №1906-IV (*Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 50, ст.540*) (витяг);

21.Рішення Конституційного Суду України від 6 липня 1999 року у справі N 1-25/99 ;

22.Рішення Конституційного Суду України від 19 жовтня 2009 року у справі N 26-рп/99;

23.Рішення Конституційного Суду України від 12 квітня 2012 року у справі № 9-рп/2012;

24.Рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року у справі № 5-рп/2005;

25.Рішення Конституційного Суду України від 12 червня 2007 р. у справі N 1-2/2007;

26.Рішення Європейського Суду з прав людини у справі Podkolzina v. Latvia від 9 квітня 2002 року (46726/99) ;

27.Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року (*Офіційний вісник України від 15.12.2008 — 2008 р., № 93, стор. 89, стаття 3103, код акта 45085/2008*) (витяг);

28.Кодекс суддівської етики, затверджений Рішенням XI Чергового з'їзду суддів України від 22 лютого 2013 року. (*Вісник Верховного суду України від 03.2013 — 2013 р., № 3, стор. 27*) (витяг);

29.Копія свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю Герасимова Р.О.

30.Підписи народних депутатів України на підтримку конституційного подання.

ДОДАТОК ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності) другого речення частини четвертої статті 54, частини дев'ятої статті 56 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР) від 29.07.2016 № 31, стор. 7, ст. 545).

п/п	Прізвище, ім'я та по батькові народного депутата України	Номер посвідчення	Підпис
1.	Масійчук І. В.	195	
2.	Мельничук С. В.	397	
3.	Ліцько Д. В.	204	
4.	Томієв М. М.	181	
5.	Гуменюк О. М.	465	
6.	Довбенко М. В.	288	
7.	Ладуро О. В.	187	
8.	Семіхін О. О.	198	
9.	Савчук К. О.	246	
10.	Тодерун А. Т.	399	
11.	Мочин В. М.	388	
12.	Черняк О. О.	386	
13.	Саввайтис О. В.	380	
14.	Ширин І. М.	147	
15.	Розен, І. І.	267	

15/118 т. на держав. / мір. / с. в.

ДОДАТОК ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності) другого речення частини четвертої статті 54, частини дев'ятої статті 56 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР) від 29.07.2016 № 31, стор. 7, ст. 545).

17.	КОРОЛЕВСЬКА Наталія Юріївна	—	—
18.	ЛАРІН Сергій Миколайович	—	—
19.	ЛЬОВОЧКІНА Юлія Володимирівна	—	—
20.	МАРТОВИЦЬКИЙ Артур Володимирович	—	—
21.	МАТВІЄНКОВ Сергій Анатолійович	—	—
22.	МИРНИЙ Іван Миколайович	—	—
23.	МИРОШНИЧЕНКО Юрій Романович	179	
24.	МОРОКО Юрій Миколайович	—	
25.	НЕЧАЄВ Олександр Ігорович	185	
26.	НІМЧЕНКО Василь Іванович	184	
27.	ОМЕЛЬЯНОВИЧ Денис Сергійович	—	—
28.	ПАВЛЕНКО Юрій Олексійович	—	—
29.	ПАВЛОВ Костянтин Юрійович	—	—
30.	ПАПІЄВ Михайло Миколайович	—	—
31.	РАБІНОВИЧ Вадим Зіновійович	—	—
32.	САЖКО Сергій Миколайович	—	—
33.	СКОРИК Микола Леонідович	—	—
34.	СОЛОД Юрій Васильович	—	—

з/млн/нірлссс

ДОДАТОК ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності) другого речення частини четвертої статті 54, частини дев'ятої статті 56 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР) від 29.07.2016 № 31, стор. 7, ст. 545).

п/п	Прізвище, ім'я та по батькові народного депутата України	Номер посвідчення	Підпис
51.	Пилипенко Павло Васильович	048	
52.	Разважаровський Віктор Іосиф	271	
53.	Тозубаєв Гюль Ісмаїл	293 ²³⁹	
54.	Євдокимов Іван Сергійович	405	
55.	Александров Василь Васильович	205	
56.	Кобзар Тарас Миколайович	483	
57.	Медведчук Олег Вікторович	355	
58.	Кришак Олександр Василь	315	
59.	Масітний Анатолій Іван	096	
60.	Іваниця Володимир Володимирович	393	
61.	Домітровський О. П.	298	
62.	Текіта Г. П.	332	
63.	Курочко Ірина Іванівна	240	
64.	Брензубович В. І.	351 ¹²⁶	
65.	Місєв А. І.	340	

зх/підписи народних депутатів

ДОДАТОК ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності) другого речення частини четвертої статті 54, частини дев'ятої статті 56 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР) від 29.07.2016 № 31, стор. 7, ст. 545).

п/п	Прізвище, ім'я та по батькові народного депутата України	Номер посвідчення	Підпис
1.	НОВИНСЬКИЙ Вадим Владиславович	170	
2.	ВІЛКУЛ Олександр Юрійович	—	—
3.	ВОРОПАЄВ Юрій Миколайович	—	—
4.	БАЛИЦЬКИЙ Євген Віталійович	—	—
5.	БАХТЕЄВА Тетяна Дмитрівна	168	
6.	БІЛИЙ Олексій Петрович	—	—
7.	ГАЛЬЧЕНКО Андрій Володимирович	—	—
8.	ГУСАК Володимир Георгійович	114	
9.	ДОБКІН Дмитро Маркович	—	
10.	ДОБКІН Михайло Маркович	162	
11.	ДОЛЖЕНКОВ Олександр Валерійович	—	—
12.	ЗВЯГІЛЬСЬКИЙ Юхим Леонідович	—	—
13.	КІВАЛОВ Сергій Васильович	333	
14.	КІСЕЛЬОВ Андрій Миколайович	—	—
15.	КОЗАК Тарас Романович	—	—
16.	КОЛЕСНИКОВ Дмитро Валерійович		—

*Всього 54 (п'ятдесят чотири) підписів народних депутатів України
 Сергія Зв'ягільського та Сергія Ківалова
 в Акти вступу до складу Конституційного Суду України*